

Unitárius Közlöny

Kolozsvár, 1888—1948/1990. 12. (72) évf.
5. szám. 2002. október – december
Ára: 5000 lej.

SZÁZ ÉV SÚLYA Fadrusz-napok Kolozsváron

Október 11-12-én ünnepeltük a Fadrusz János által készített Matyás király szoborcsoport felállításának száz éves évfordulóját. A szobor e száz év alatt nemcsak Kolozsvár, hanem egész Erdély jelképe lett, Erdély örökkévaló szíve. A Kolozsvárra látogatók első útja idevezet. Gyermeknek játszó-, fiataloknak találka-, időseknek pihenőhely. Így köt össze immár száz éve korokat és generációkat, hazavárja az elszármazottakat, fogadja a látogatókat. A jelképek összekötik az embereket, hiszen azok tartoznak együvé, akiknek szimbólumaik azonosak. Hiszem, hogy ez a szobor mindnyájunk jelképe. Vigyázzunk rá, és ha erre járunk, adjunk ide találkozózt egymásnak mindannyian, hogy ezer esztendő múlva ugyanitt találkozhassanak utódaink is!

A TARTALOMBÓL:

Búcsú Balogh Ferencről
Beszámoló a Zsinatról
Brassai-szobor Debrecenben
Nők Világa - Beszámolók
Hét testvér keresztelője Nagyernyében
Látogatás Amesben
Új rovatunk: Nyelvédesanyánk
Egy szál gyertya halottak napjára
Akik előttünk jártak...
Karácsonyi oldalak
Könyvajánló
Egyházi hírek

Sértő Kálmán
(1910-1941)

KOLOZSVÁR

*Szomorúan jár-kel benned a költő,
Sok régi búja mélyből felfakad,
Már alig hitte, hogy meglátja benned
A sziklaerős, ódon házakat.
Ha véletlenül kalapom is lenne,
Mint másoknak is van, levennem ma itt,
Mert akkora öröm és gyász van bennem,
Hogy azon még a sírás sem segít...
Beteg vagyok, már közel a halálom,
De megköszönöm, édes Istenem,
Hogy Mátyás szobra előtt meghajthattam
A letisztelgő őszülő fejem.
Nem is tudom, hogy hány Mátyás kellene
Ma ide, s mennyi férfi, mennyi kard,
Mert siratni kell bizonytalanságban
A roppant hős, de maroknyi magyart...*

BÚCSÚZUNK BALOGH FERENC FŐGONDNOKTÓL

Őszinte részvétellel búcsúzunk Balogh Ferenc főgondnokunktól, aki 2002. október 29-én Budapesten elhunyt.

Egyházunkat egy ideig mint a kolozsvár-belvárosi egyházközség gondnoka szolgálta. 1996-ban a Székelyudvarhelyen tartott Főtanács főgondnoknak választotta, s ezt a megbízatást odaadással, szelíd és alázatos lélekkel töltötte be haláláig.

Balogh Ferenc 1941. március 9-én született Kolozsváron. Szülei: Balogh Edgár és Máthé Rebeka. Elemi és középfokú tanulmányait szülővárosában végezte, majd a kolozsvári Műszaki Egyetem Építőmérnöki Karán folytatta egyetemi tanulmányait, amelyet 1963-ban fejezett be.

1963–1996 közötti időszakban Máramaroszigeten kivitelező mérnökként, ezt követően a kolozsvári Építészeti Kutató- és Tervezőintézetben dolgozott.

Közéleti tevékenysége az 1989-es változások után megélénkült. Részt vett az RMDSZ megalapításában, és ennek képviselőjeként közel kilenc hónapig Kolozsvár alpolgármestere, 1992–1996 között a Kolozs Megyei Önkormányzat tanácsosa, közben 1993-tól 2001-ben bekövetkezett nyugdíjbavonulásáig az RMDSZ Országos Ügyvezető Elnökségének művelődési és egyházi ügyekkel foglalkozó főelőadója volt. Kiemelkedő szerepet töltött be az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület munkájának irányításában. Az általa alapított Kelemen Lajos Műem-

lékvédő Társaság keretében több programot indított el, amelyek műemlékeink összeírását, állagfelmérését, védelmét és népszerűsítését célozták.

Családot 1964-ben alapított, felesége Muresan Éva. Isten két gyermekkel áldotta meg házasságukat: András és Zsuzsanna.

A Budapesten történő hamvasztás után a temetésre 2002. november 16-án került sor a kolozsvár-belvárosi unitárius templomból. A gyászbeszédet dr. Szabó Árpád püspök tartotta. Búcsúbeszédet mondtak: dr. Kisgyörgy Árpád az Erdélyi Unitárius Egyház, Bálint B. Ferenc lelkész a kolozsvár-belvárosi unitárius egyházközség, Andorkó Ferenc lelkész a vargyasi unitárius egyházközség, dr. Kötő József az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület, dr. Gaal György a Kelemen Lajos Műemlékvédő Társaság, Szép Gyula az RMDSZ nevében. Az Erdélyi Református Egyházkerület, a Gyulafehérvári Római Katolikus Főegyházmegye, valamint a Magyarországi Unitárius Egyház levélben fejezte ki részvétét Egyházunknak és a gyászoló családnak.

Hamvait a kolozsvári Házsongárdi temetőben helyezték örök nyugalomra, a sírnál dr. Rezi Elek mondott búcsúbeszédet.

Köszönjük Istennek Egyházunk és az erdélyi magyar közélet érdekében kifejtett munkáját.

Emléke legyen áldott, pihenése csendes!

A MEGÚJULÁS MEZSGYÉJÉN

Beszámoló a Zsinat és Főtanács

2002. november 29–30-án Kövenden tartott üléséről

Lázás előkészületek előzték meg Unitárius Egyházunk legfőbb törvényhozó és kormányzó testületeinek egymást követő ülését, amelyet idén az aranyosszéki Kövendre hívtunk össze. A szervezkedés szervezeti és szervezési szinten egyaránt kibontakozott: előbbi értelemben azért, mert a napirenden levő Alaptörvény-módosítás, főtisztviselőválasztás és az egyes testületek tagságának felújítása a megszokottnál nagyobb érdeklődést váltott ki a tagság között, a nyílt levelek, interjúk és rágalmazó iratok sora egymást érvén. Utóbbi értelemben meg úgy, hogy az összességében közel háromszáz küldöttet a háziaknak Kövend hírnevéhez méltóan kellett fogadni és elrendezni.

A Zsinat ülése pénteken reggel kevés késéssel nyithatta meg munkálatait, mert a hajnalhasadtán elindult tagokat

a sűrű köd megakadályozta abban, hogy időben megérkezzenek. A lényegi kezdést emellett egy másfél órás vita is késleltette a zsinati tagság kapcsán (*Dr. Bardócz T. András jelöltségéről volt szó. A szerk.*), amely végül egyfajta konszenzussal tudott csak lezárulni. Miután a rendkívüli egyházköri közgyűlésen megválasztott zsinati tagok letették a hivatali esküt (az előző tagoknak lejárván a megbízatásuk), rátérhettünk az első nagyobb témára: az Alaptörvény szövegének a módosítására. A módosító javaslatok túlnyomó többségét egy közel háromnegyed évig tartó szakbizottsági munka összesítette és fogalmazta meg a Zsinat elé kerülő formában, így nem csoda, ha a helyszínen felvetett indítványok java része nem nyert elfogadást. A véglegesített szöveget nyomtatott formában hamarosan

minden egyházközség megkapja, ott pedig híveink számára is elérhetővé válik.

A zsinati munkálatokat a püspökválasztással folytattuk, amely az éppen elfogadott új választási szabályzat értelmében zajlott le. Az előzetesen ülésező főhatósági jelölőbizottság a tisztségre két jelöltet állított, **dr. Szabó Árpád** eddigi püspök, illetve **Bálint B. Ferenc** kolozsvárbelvárosi lelkész személyében; a jelöltek sorát a Zsinat nem kívánta kiegészíteni. A jelöltek programbeszédének és az állambiztonsági szervekkel való esetleges együttműködésről szóló nyilatkozatának elhangzása után a szavazás idejére az ülést felfüggesztettük, és akkor fogyasztottuk el az órák óta ránk várakozó ebédet is.

Dr. Szabó Árpád püspök esküvétele

A püspökválasztás eredményhirdetése már az esti órákra esett: eszerint **dr. Szabó Árpádot** a Zsinat újabb hatéves időszakra az Erdélyi Unitárius Egyház püspökévé választotta. (A két jelölt között a szavazatok 115:65 arányban oszlottak meg az újválasztott püspök javára. A szerk.) Ezt követően még csak annyi dolga maradt a Zsinatnak, hogy meghallgassa a másnap felszentelendő 17 lelkész személyi adatait, és a hallottak alapján felszentelésükre engedélyt adjon. A napot istentisztelet zárta, amelyen a szószéki szolgálatot **Andorkó Ferenc** vargyasi lelkész végezte, az énekvezéri tisztelet a marosvásárhelyi **Cseh Ildikó** látta el. Az elszállásolás a kövendi, illetve a környező egyházközségek híveinél történt – Bágyonban, Várfalván, Aranyosrákoson, Sinfalván és Szentmihályon.

A Főtanács ülése szombaton kegyetlenül korán kezdődött, sokan nem is tudták kioldani csontjaikból az előző napi átfázást, máris vissza kellett térni a templomba. A lényegében egyetlen nagy tárgysorozati pontot, a választásokat maga előtt tudó testület ritmusosan haladt végső célja felé, csak hogy a jóval több helyre pályázó jóval nagyobb számú jelölt bemutatkozása sokkal több időt igényelt. A főjegyzői tisztségre **dr. Rezi Elek** (Kolozsvár) és **Kovács István** (Sepsiszentgyörgy) pályázott, a főgondnokira **Máthé Dénes** (Kolozsvár), **Kolumbán Gábor** (Székelyudvarhely), **Székely Botond** (Kolozsvár) és **Csáka József** (Székelykeresztúr), a közügyigazgatóira pedig **Szabó László** (Kolozsvár), **Szombatfalvi József** (Székelykeresztúr) és **Székely Miklós** (Kövend).

A szavazatok összeszámlálásának ideje alatt megtartottuk a lelkésszentelési istentiszteletet, ahol **Katona Dénes** székelyderzsi lelkész prédikált, **Nagy Rozália** (Dicsőszentmárton) énekvezéri kíséretében. Ezt követően a következők léptek be a rendes unitárius lelkészek sorába: **Székely Kinga-Réka** (Homoródszentpéter), **Czire Szabolcs** (Kolozsvár), **Ferenczi Enikő** (Kolozsvár), **Berei István** (Kissolymos), **Demeter Erika** (Erdőszentgyörgy), **Simó Sándor** (Homoródjánosfalva), **Szabó László** (Kolozsvár), **Vida Rozália** (Sepsiszentkirály), **Molnár Attila** (Székelykál), **Tódor Csaba** (Homoródszentpál), **Cseh Dénes** (Gagy), **Fazakas Lajos Levente** (Bözöd), **Jenei László Csaba** (Pipe-Szásznádas), **Pavelka Attila** (Magyarzsákod), **Pitó Attila Zoltán** (Tarcsafalva), **Pálffy Annamária** (Marosvásárhely) és **dr. Gellérd Judit** (AEA). Az ünnepélyt teljessé tevő úrvacsoraosztáson **Bíró Mihály** alsóboldogfalvi lelkész mondta az úrvacsorai beszédet.

Ezután kerülhetett sor a főtanácsi választások eredményhirdetésére, amelynek értelmében a főgondnoki tisztségeket a következő ciklusra **Máthé Dénes** és **Kolumbán Gábor** tölti be, a főjegyzőit **dr. Rezi Elek**, a közügyigazgatóit pedig **Szabó László**. Szintén a Főtanács választotta meg az **Egyházi Képviselő Tanács**, a **Misszió Bizottság**, a **Valláserkölcsi Nevelési Bizottság**, a **Jogügyi Bizottság**, a **Gazdasági Bizottság**, a **Pénzügyi Bizottság**, a **Média Bizottság**, a **Kiadó- és Nyomdabizottság**, a **Nagykönyvtár Bizottság**, a **Levéltár Bizottság**, a **Lelkészképesítő Bizottság**, a **Nyugdíjintézet vezetőtanácsa**, valamint a **Fegyelmi Bíróság** és a **Közigazgatási Bíróság** tagjait is.

A Főtanács ülése

A kövendi kultúrotthonban felszolgált és időközben vacsorává lett közebedet a küldöttek egy része már nem igényelte, ugyanis távoli otthonaikba kellett hazatérniük; a maradék viszont újra megbizonyosodhattak a házigazdák vendégszeretetéről. Az étkezés végén a decemberi hűvösségben hazatérőket a jól végzett munka tudata melegítette, s az előttünk álló egyházi kihívásoknak megfelelni tudás vágya.

GYERŐ DÁVID

Brassai-szobor Debrecenben

A 35 évvel ezelőtt alapított – sokáig Landler Jenő nevét viselő – debreceni műszaki középiskola 10 éve vette fel Brassai Sámuel nevét. Röviddel azután testvériskolai kapcsolatot létesítettek a kolozsvári hasonló nevű elméleti liceummal. Évente október végén megrendezik a Brassai-hetet, melyen Brassai emlékét is ápolják, s melyre rendszerint meghívják a kolozsvári liceum küldöttségét.

Az idén az tette ünnepélyesebbé a Brassai-hetet, a névfelvétel évfordulóját, hogy október 17-én a debreceni iskola emeleti elő-

csarnokában leleplezték a nagy polihisztor mellszobrát.

A csütörtöki nap reggelén dr. Gaal György, a kolozsvári küldöttség vezetője egyórás előadást tartott az iskola

diákjainak Brassai életéről és munkásságáról. A 10 óraker kezdődő avatóünnepségen a megye és a város vezetői, valamint a testvériskolák és a helybéli tanintézetek küldöttei igen szép számmal jelentek meg. Alföldi Ferenc iskolaigazgató köszöntő szavai után Wagner Lajos magánénekes Bartók-népdalfeldolgozásokat adott elő, majd Kósa Lajos, Debrecen polgármestere méltatta az eseményt, s emlékezett meg Brassai személyiségéről is. Az igazgató és a polgármester együtt leplezte le a mellszobrát, mely Kövér József szobrászművész alkotása. A művész szakállasan, de a szokásosnál fiatalosabb vonásokkal örököltette meg a kolozsvári tudóst. Dr. Éles Csaba egyetemi docens, az iskola tanítványa beszélt Brassairól, és méltatta a szobrot. Egy diákszavallatot követően koszorúzásra került sor. Állófogadás zárta az eseményt. Kár, hogy a szervezők az Unitárius Egyház részéről senkit sem hívtak meg az avatási ünnepségre.

A szegedi Dóm téren található Brassai-emlékhely, valamint az akadémia budapesti székházában látható Brassai-portré mellett most már Debrecenben is állandó kegyhely szolgálja a Brassai-kultuszt.

DR. GAAL GYÖRGY

Nők Világa

Látogatás a lókodi Öregek Otthonában

Gagy falu unitárius nőszövetsége Cseh Dénes lelkész irányításával a lókodi Öregek Otthonába szervezett látogatást – 2002. szeptember 6-án –, ahol nagyon kedves, bensőséges és egyben hangulatos percekben volt részünk.

Cseh Dénes lelkész az otthon társalgójában rövid istentiszteletet tartott, utána az otthon lakói szórakoztattak minket, amire nem is gondoltunk. Ezáltal nyertünk betekintést az ott élők életébe, megismerve napi elfoglaltságukat, szórakozási lehetőségeiket. Az autóbusznyi csoport – nők és gyermekek – énekekkel köszöntötte és édes-séggel ajándékozta meg az otthonra lelt öregeket. A rövid műsor, társalgás után átadtuk a magunkkal hozott friss zöldségféléket és más élelmiszereket.

A látogatás után a Kis-Homoród mentén folytattuk utunkat, megnéztük a homoródszentmártoni unitárius templomot és Ifjúsági Házat. Az Ilona-völgyén át felmentünk Homoródfürdőre, de a szakadó eső sajnos megakadályozta a hosszabb időtöltést. Székelyudvarhelyen megálltunk egy-két órára, és hazafele jövet még egy érdekes rendezvénynek lehettünk részesei: a Keresztúr nevet viselő helységek III. Nemzetközi Találkozójának, ami legtöbbszörnek újdonság volt, a maga vásári hangulatosságával, látványosságával.

Már jól besötétedett, amikor jókedvűen, énekelve, szép élményekkel gazdagon „megrakodva” hazaérkeztünk.

BUZOGÁNY MARGIT

Szeptember elején

Szörvényban élő magyarnak a Székelyföldre menni annyit jelent, mint sűrű erdőben kimerült szarvasnak napfényes csobogó forrású tisztásra érni, ahol megpihen, új erőre kap, hogy utána újra nekivágjon a rengetegnek.

Így indultunk mi is, a küüllő-köri nőszövetségek küldöttei szeptember első péntekén Oklándra, az UNOSZ Konferenciára. Nagy Rozália esperesné asszony szervezésében 42 tagú csoport gyűlt össze Bethlenszentmiklósról, Ádámosról, Küüllődombórról, Dicsőszentmártonból, Szőkefalváról, Dicsfalváról, Magyarsárosról és Medgyesről, és autóbusszal vágunk neki az útnak. Bár a szeptemberelő fagyos hajnalai már vörös foltokkal díszítették az erdő zöldjét, napfényes időben értünk az oklándi templom pitvarába, ahol a házigazdák puha kaláccsal és sok szeretettel vártak. Idősebb és egészen fiatal helybeli nőtestvéreink sűrögtek-forogtak körülöttünk attól kezdve eljövételünkig, hogy jól érezzük magunkat. Felejthetetlen élménysorozatban volt részünk ezután: a kézimunka-kiállítás, a csoportmegbeszélések, az ifjak előadása, szombaton a tulajdonképpeni konferencia és a közebed, meganyonyi alkalom volt arra, hogy új ötletek, új célkitűzések és megvalósítási lehetőségek táruljanak mindannyiunk elé.

A dicsői asszonyok Homoródújfaluban kaptak szállást éjszakára. Házigazdáink a falu piacán fogadtak bennünket, pénteken este. Otthonukba vezettek, ahol inycsiklandozó falatokról roskadó asztal, puha ágy várt, de főleg ismeretlen ismerőseink szívének melege. Jólesett elbeszélgetni, ismerkedni, megbeszélni dolgainkat. Sokszor vérbeli rokonok nem fogadnak ilyen szívvel, íme a hitbeli kapocs mindennél erősebb.

Szeretnénk megköszönni Ilkei Árpádné homoródújfalvi tiszteletes asszonynak és kedves házigazdáinknak azo-

kat a kellemes órákat, melyeket együtt töltöttünk, és amelyekből talán tartós barátság fejlődhet.

De megköszönjük minden szervezőnek és vendéglátónak fáradtságos munkáját, melynek eredményeként az oklándi konferencia mérföldkő és iránymutató lett azon az úton, melyen a „változások” után újjászületett nőszövetségünk elindult. Isten áldását kérjük, hogy haladni tudjunk együtt ezen az úton, a költő szavával élve: „...rendezni végre közös dolgainkat, ez a mi munkánk, és nem is kevés.”(József Attila)

SZABÓ ROZÁLIA

Öregek vasárnapja

Az ürmösi templom harangjai ünnepi „köntösbe” öltözve szólaltak meg. Az első harangszónál már asszonyok szorgoskodtak, az őszi utolsó virágaival díszítették a templom kapuit.

Az idősek ma korábban indultak templomba, bottal a kezükben. Belépéskor az asszonyok már várták egy kitűzővel, rajta a felirattal: „Öregek Vasárnapja, 2002. október 13.”

Igen, ezt ünnepeltük ezen a vasárnapon: a nyolcvan évet betöltött öregek és annál idősebbek kapták a személyre szóló meghívót. Negyvenhat öreg nagyanyó és nagyapó közül huszonhaton jöttek el az Úrnak hajlékába, hogy ünnepi istentiszteleten vegyenek részt, amelyen a szolgálatot a helybeli lelkész, **Adorjáni Levente** végezte. Alulírott a nőszövetség részéről köszöntöttem a kedves ünnepeltjeinket.

Nem maradt el az ünnepi műsor sem, **Kilyén Ilka** színművésznő, értékes versekkel és dalokkal tette magasztossá ünnepségünket. Kedves meghívottaink között jelen voltak: **Gáspár Sándor**, a marosvásárhelyi rádiótól, **Balázs János**, a Brassói Lapoktól és **Maksay Magdolna**, a kolozsvári rádiótól, aki egyben képviselte az Országos Unitárius Nőszövetséget. A nőszövetség már második

alkalommal rendezi meg az öregek vasárnapját, így tettük emlékezetessé e napot a templomban, egy szál virággal és emléklappal, azt a napot, amely az ünnepeltjeink számára a hosszú utat jelentette.

Természetesen ezzel még nem ért véget a programunk, a Szeretetotthonba hívtuk öregjeinket szeretetvendégségre. Asszonyaink egész szombaton lelkesen dolgoztak: kalácsot, tortát sütöttek, kompótot és kávét főztek, hogy szeretetükkel melegen átkarolják drága öregjeinket.

Úgy érezzük, nem volt hiábavaló a fáradozás egy ilyen felemelő vasárnap megszervezéséért, hogy együtt legyen a

„Nagy család” apraja-nagyja, boldogan, s legalább ezen a napon elfelejteni minden bánatot, harcot, küzdelmet, amit a nyolcvan év hordozása jelent.

A jó Isten adjon erőt, egészséget nagyanyóinknak és apóinknak, ha bottal is, de jövőre is eljöhessenek ünnepelni. Asszonyainknak sok kitartást ilyen ritka, csodálatos nap megszervezésében. Hálásan köszönöm segítségüket.

ADORJÁNI GYÖNGYVÉR elnök

Kézimunka-tanfolyam Torockón

A torockói nőszövetség szervezésében október 14-19. között nagyon sikeres kézimunka-tanfolyam zajlott le. A tanfolyamon a hagyományos csipkeverést, a batyikót próbáltuk elsajátítani. Az oktatók Budapestről érkeztek: **Semsey Ágnes** és **Devecsei Ildikó**, akik nagyon szakszerűen tanítják ezt a nehéz munkát. Ugyancsak a tanfolyam keretében **Szakács Éva** (Kolozsvár) az érdeklődőket karácsonyi díszek, húsvéti tojások, nyakkendő-hímzések elsajátítására tanította.

Jó volt együtt lenni, együtt dolgozni, beszélgetni. Az immár harmadik kézimunka-tanfolyam sikerén felbuzdulva elhatároztuk, hogy ezután is minden év október vége felé megrendezzük.

Célunk, hogy ismét el tudjuk készíteni hagyományos ruhadarajainkat, megőrizzük és megjavítsuk régi „kincseinket”. Munkánkra kérjük jó Istenünk áldását.

VALÓ IRÉN elnök

Nőszövetségi beszámoló Sepsiszentgyörgyről

Rendhagyóan indult a 2002/2003-as „nőszövetségi évad” első teadélutánja. **Dr. Albert Éva** nőszövetségi elnöknő javaslatára az október harmadik vasárnapjának délutánján, 4 órakor kezdődő összejövetelre **Kónya Ádám** ny. tanár-múzeumigazgatót hívtuk meg előadónak. Az est háziasszonyai voltak: **dr. Albert Éva**, **Kovács Ágnes**, **Ráduly Gitta**, **Izsák Sarolta**, **Fekete Enikő**, özv. **Fekete Dezsóné**.

A teadélután a 33. sz. egyházi énekünk, a Mennyben lakó én Istenem eléneklésével kezdődött, majd **Demeter Sándor** helybeli segédlelkész mondott imát. **Kónya Ádám** ny. tanár úr értékes és sokat üzenő előadása következett **Kós Károly élete és életműve** címen, külön kiemelve Kós Károly sepsiszentgyörgyi tevékenységét. „Ajánlom mindazoknak, akik magyarok s a szépet is magyarul szeretik” – idézte az előadó Kós Károlyt, és számos korabeli könyv, folyóirat, kalendárium bemutatásával szemléltette Kós Károly nagyságát. Majd az évszámok és a korabeli híres emberek nevének felsorolásával érzékeltette a tanár úr azt a nagyszerű kort, amelybe Kós Károly beleszületett: **Jókai Mór** ötvennyolc éves, **Vajda János** ötvenhat éves, **Gyulai Pál** ötvenhét éves, **Reviczky Gyula** huszonnyolc, **Tolnai Lajos** negyvenhat éves, **Kossuth Lajos** hetvenkilenc éves, 1881-ben született **Bartók Béla**, 1882-ben **Kodály Zoltán**

1879-ben Móricz Zsigmond, 1877-ben Ady Endre – sorolja fáradhatatlanul a tanár úr.

Különösen kedves volt nekünk – a több mint 50 jelenlevőnek – a 12 sepsiszentgyörgyi épület ismertetése, többek között az 1911-ben tervezett Székely Nemzeti Múzeum – melyet Kós Károly 28 évesen tervezett –, az 1913-ban épült múzeumőri lakóház, a Vármegyei Közkórház, a Képiró- és Kabai-házak, a Börpalota. Kós Károly utolsó sepsiszentgyörgyi munkája az 1964-ben épített vártemplom előtti ravatalozóház, melyet 81 évesen valósított meg.

Kézről kézre adtuk az értékes könyveket, folyóiratokat, amit a tanár úr magával hozott. Nagy érdeklődéssel hallgattuk az irodalmár, politikus, könyvkiadó, építész, festő, grafikus, tanár tevékenységét. Az előadást követte **Török Áron** ny. lelkész hozzászólása, majd **Ráduly Gitta**

tanárnő **Áprily Lajos** versét olvasta fel. Az izletes sütemények és tea elfogyasztása közben a tombolajegyek kisorsolásával ért véget e felejthetetlen délután.

2002. november 24-én tartottuk következő teadélutánunkat. Ez alkalomra **Kovács István** lelkész **dr. Gellérd Judit** lelkésznőt és férjét, **George Williams**-et hívta meg előadónak, a találkozó vendégei voltak még **Székely János** árkosi lelkész és felesége.

Az általunk nagyra becsült **Gellérd-Williams** házaspár tevékenységét még jobban megismerhettük a személyes előadás alapján, **Gellérd Judit**nak az előadást kezdő és záró hegedűjátéka pedig fokozta meghatódottságunkat. Az előadás után úgy éreztük, hogy a lelkész nő életenergiája mindnyájunkat magával ragadott: mert lehet és érdemes így élni, önzetlenül szeretni, adni és ajándékozni.

(-)

Hét testvér keresztelője Nagyernyében

E rövid tudósítást azzal a reménnyel küldjük, hogy gyülekezeti örömeinkben az Unitárius Közlöny olvasói is osztozhatnak. Nagyernyében, a marosszentgyörgyi unitárius anyaegyházközség leányegyházközségében a Zsinatit előkészítő ún. rendkívüli köri közgyűlést (2002. október 25.) követően ismét egy lélekemelő eseményre került sor. November 24-én **Pálffy Tamás Szabolcs** gyakorló segédlelkész a Ráduly-család hét gyermekét keresztelte meg az Unitárius Egyház szertartása szerint. A megkeresztelt gyermekek: **József-Attila**, **Dezső**, **Zoltán**, **Géza**, **Szilárd**, **Zsolt** és **Csilla**. Közülük a legnagyobb fiú 29 éves, Csilla pedig 7 éves. Géza és Szilárd 2003-ban fognak konfirmálni a nagyernyei unitárius templomban. Ugyanakkor a szülők, **Ráduly Amália** és **Bodó János** is kérték, hogy leányegyházközségünk egyházfenntartó tagjai lehessenek.

E keresztelést megelőzően 83 volt az unitáriusok lélekszáma Nagyernyében, most pedig 92-re emelkedett. Ez év decemberében ugyancsak egy lélekemelő keresztelőre van kilátásunk, négy leánytestvért fogadunk egyházközségi taggá.

A közeledő karácsonyi ünnepek alkalmával Istentől megáldott, békés, örömteljes ünnepet kívánunk az Unitárius Közlöny szerkesztőségének és minden kedves Olvasónak.

GYÖRGY KATALIN gondnok

Látogatás Amesben

A jó Isten akaratából nekem és feleségemnek, Tündének adatott meg az a lehetőség, hogy ezt az iskolai évet a kaliforniai Berkeley-ben töltsük, a Starr King Lelkésznevelő Intézetben, mintegy kiegészítve tanulmányainkat. Ez az Amerikában töltött év nemcsak iskolai tanulásra ad alkalmat, hanem arra is, hogy betekintést nyerjünk az itteni mindennapi életbe, az unitárius univerzalista testvéreink egyházi munkájába. De lehetőség arra is, hogy meglátogassuk testvérgyülekezeteinket. Többes számban beszéltem, s mindjárt meg is magyarázom, miért.

Én magam csehétfalvi lelkész vagyok, de 2002 augusztusáig (Pitó Attila lelkész kollegám érkezéséig, a mi elutazásunkig) beszolgáltam Tarcsafalvára és Tordátfalvára is. Mindhárom egyházközségnek van egy amerikai (illetve kanadai) testvérgyülekezete, akikkel viszonyt alakítottunk ki. Csehétfalva és Tarcsafalva esetében ez nem maradt meg csak az erkölcsi és anyagi együttműködés szintjén, hanem testet öltött személyes találkozásokban is. Csehétfalva két ízben fogadott vendégeket a testvérgyülekezetből, először **Barbara Bowmart**, a kelownai (Kanada) gyülekezet elnökét, másodsor **Wendí McNiven** lelkésznőt és családját. Tarcsafalvára szintén tetek látogatást testvéreink.

A múlt nyáron vendégül láttuk **George** és **Cynthia Bluh** házaspárt, a greenfieldi gyülekezet tagjait. Ám Tordátfalva esetében még eddig nem volt személyes találkozás, a kapcsolat is csak két éve erősödött meg. Pedig a tapasztalat szerint ez minden más nemű kapcsolattartásnál fontosabb. Jó a levél, jó az email, jó az üzenet is, de a leghasznosabb a személyes találkozás, amikor a kapcsolat valóságossá válik.

A gyülekezet meghívására 2002. október 19-én érkezünk a Iowa állambeli Amesbe. Az állam maga a magyar Alföldhöz hasonló sík terület. A repülőből csodálatos volt látni a Sziklás-hegység égbe emelkedő csúcsai után a lapos vidéket, ahol, amerre a szem ellát, mindenütt arányos parcellákra szabdalta szántóföldek, legelők terülnek el, rajtuk a farmok, mérföldes távolságokra, hagyományos épületeikkel. Amesben nagy szeretettel fogadtak. Egy egyedül élő idősebb hölgy házában szálltunk meg, aki a templomhoz a legközelebb lakik. Nagy szeretettel üdvözlöttük egymást, amikor találkoztunk a házígazdákkal, a vallás-erkölcsi

nevelés igazgatójával, férjével és a lelkéssel, akit jó volt végre megismerni személyesen is két évi levelezés után. Még ezen az estén megnéztük a templomot, pontosabban az egyházi ingatlant, hiszen ez az épület a gyülekezeti imatermen kívül otthont ad a lelkészi irodának, titkárságnak, vasárnapi iskolának, más irodáknak és helyiségeknek is. Ez egyébként mindenik eddig látott templomra érvényes.

A testvérgyülekezet lelkészevel, **Brian Eslingerrel**, közösen vezetett vasárnapi istentisztelet csodálatos volt. A templomban a 260 tagból, 240-en ott voltak vagy az egyik vagy a másik délelőtti istentiszteleten. (A templom helyiségének szűk volta miatt két istentisztelet van minden vasárnap délelőtt.) Egyházunk alapítójáról, Erdélyről, történelmünk küzdelmes voltáról, mai életünkről, a tordátfalvi gyülekezetről, hitünkről és a testvérkapcsolat fontosságáról beszéltem. A gyerekek és nők kórusa tette még ünnepélyesebbé ezt az Úr színe előtti csodálatos találkozást.

Ötnapos otttartózkodásunk alatt alkalmunk volt betekinteni az egyházközség életébe, megismerhettük a várost és környékét, s ami a legfontosabb, a minden este megszervezett közös vacsorákon sokat beszélgethettünk a gyülekezet tagjaival.

Érdekesképpen emlitem meg azt, hogy az egyik farmon látott légkondicionált és rádió-kazetofonnal felszerelt traktort az asszony vezette, a másik farmon a nappali szobában kukoricaszemekkel működő kályhával fűtöttek, mivel ezen a kukorica- és szójatermelő vidéken ez olcsóbb minden más tüzelőanyagnál. A közös vacsorákra is érdemes kitérnem, amit itt „putlock”-nak neveznek. A meghívott vendégek mindenike visz valamilyen (a gazdasszónnyal megbeszélte) ételt vagy italt, s közösen azt fogyasztják el. Így, anélkül, hogy bárki is (főleg a vendéglátók) meg lenne terhelve, összegyűlhetnek, s kellemesen tölthetik az estét.

A beszélgetéseknek, újonnan kötött barátságoknak az eredményeképpen egy kb. tíztagú csoport kíván a jövő nyáron Tordátfalvára látogatni, még jobban elmélyíteni a kapcsolatot, és segíteni erkölcsiekben, két kezi munkával és anyagiakkal egyházközségünket.

Október 24-én nehéz szívvel váltunk el barátainktól, de azzal a tudattal, hogy látogatásunk csak kezdete volt egy jövőbeli hosszú és tartós kapcsolatnak, amely mindkét gyülekezet javát szolgálja.

Nekünk reményt és segítséget nyújt a helytálláshoz, nekik gyökereket és történelmet, s ugyanakkor társakat ad a szabad vallásos gondolkodás, az ember felemeléséért való küzdelemben.

LŐRINCZI LAJOS lelkész, akadémista

Ünnepi megnyitó

Tisztelt rendkívüli körüli közgyűlés! Püspök úr! Esperes úr! Lelkész urak! Egyházfiak!

A marosi egyházkör 2002. október 25-én a nagygyűlési egyházközségben tartandó közgyűlésére közzétett napirend harmadik pontjához érkezett, a rendkívüli körüli közgyűlés megnyitására. A rendkívüli a soron kívül, nem a szokásos időben tartandót, annál fontosabban jelent, Rendkívüli közgyűlésünkön való részvételünk nemcsak egyházunk iránti tiszteletadás, hanem az elkövetkezendő rövid időn belüli feladataink felmérésének, számbavételének fontos állomása is. Az idejében kézbesített értesítés-meghívó tárgysorozatát látván, körüli közgyűlésünknek különösen fontos feladatokat kell megoldania. Nézzük csak át még egyszer a napirend 6., 7. és 8. pontjait:

6. Az egyházi Alaptörvény módosított változatának jóváhagyása.

7. Az egyházi Alaptörvény mellékleteit képező szabályzatok elfogadása. Ez a napirend szorosan kötődik az előzőhöz.

8. Az Unitárius Egyház Főtanácsának és a Zsinat tagjainak megválasztása.

A megnyitónak hangulatkeltőnek, a tartalomhoz méltónak, az eseményhez illőnek, a célt támogatónak kell lennie, s persze a jelenlévőket megnyerőnek is. Ezek szerint megbízatásom nem hálás feladat.

A magyar értelmező szótárban a megnyitó címszó vagy fogalom ünnepléshez, üdvözléshez, ünnepi üléshez, összejövetelhez kötődik. Az ünnep nagyobb közösségben jelentős esemény, személy emlékének, valamely eszme tiszteletének szentelt nap. Mi unitárius egyházunkért, gyülekezetünk képviselőjében, jó szándékból sereglettünk össze. Együttlétünket tekintjük ünnepnek. „...az egymásra utaltság legmagasabb fokon szervezett formája a szeretet.” (Szilágyi Domokos) Gondjainkat egymás közt megbeszélhetjük, nehézségeinket megoszthatjuk, bíráló vagy építő jellegű véleményünket elmondhatjuk, hisz olyan közegben vagyunk, amelynek célja keresni a jót, a megújítást, az érvényesülést, a megmaradást, ami az igazság győzelmében való hiten alapul. Közgyűlésünk célja, törekvése: tanulni egymástól, hisz a tudás lángját sohasem szabad kialudni hagyni.

A művészi szépért, a természet gyönyörűségéért lelkesedő embert a jó Isten megáldotta azzal a képességgel, hogy örömmel szemlélje, lássa a körülötte lévő létesítményeket, alkotásokat. A székely embert megsegítette a jó Isten, hogy szorgalmas, kitartó munkával értékeket alkoss: felépítse saját portáját, s képességei révén részt vegyen faluközösségének formálásában, fejlesztésében, s érdemeinek megfelelően megtalálja helyét a falu vallási, kulturális és szellemi életének irányításában. Hála és elismerés nekik. Nekünk új körülmények közt új értékeket kell létrehozni, megalkotni: „szedd össze magad székely, mert ha nem harcolsz a földedért s a nemzetedért, akkor senki vagy... a jó székely meghalt hegyeiért, az igazságért.” (Elég - székely nemzeti lap, kézirat.) Kós Károly is ébresztett az 1921-ben megjelent Kiáltó Szóban: „nyíltan és bátran kiáltom a velünk megnagyobbodott Romániának:

mi magyar fajú, magyar hitű és magyar nyelvű polgárai Romániának nemzeti autonómiát akarunk, aminek birtokában bennünk Nagy-Románia megbízható polgárságot fog nyerni.” Kós Károly abban tévedett, hogy nem talált partnerre. Ezt megvalósítani nem volt ránk szüksége senkinek. Egyszerűen csak azért, mert ezt nem akarják, akarták soha. Pedig mennyire jobb lenne, ha kellenék valakinek. De hát ne feledjük el Rotterdami Erasmust: „...tovább élnek azok, akiket a balsors sokáig sanyargatott.” Hát ebből nekünk aránytalanul kijutott.

A trianoni gondolatok után Tompa Mihályt idézem, hogy gyökereinket, kötődésünket érzékeltessem:

*Gyökereimmel e kopár fokon
Bús székely fenyő
Megkapaszodom,
S állok daccal, egyedül
Társ nélkül.*

...mert nekünk azért már csak daccból is állnunk, megmaradnunk kell!

Közhely azt mondani, hogy minden közösségnek vezetőre van szüksége. Jaj annak a népnek, akinek nin-

csenek talpraesett irányítói. Akiben van energia, rátermettség, talpraesettség, aki érzi, hogy újítani tud, annak vállalnia kell a megmérettetést, egy közösségben az élre állást. Aki vezetésre képes, annak gyávaság meghátrálni, akinek viszont nincsenek ilyen erényei, az csak karrierizmusból ezt ne vállalja. Mint minden területen, nekünk itt is bátor kiállású, ha kell asztalra is ütni tudó, nem a bársónyszékét féltő vezető kell, olyan, aki eddig is mindig képes volt kiállni értünk, tudása legjavát adva, aránylag kis számú, de erős hitű közösségünket méltóan, bátran tudta irányítani, érdekeinket védeni.

Figyelmeztetőként a választások előtt Anatole France-t idézem:

*Lefele menni nagyon könnyű,
Fölfelé annál nehezebb.
Éppen azért: ha fölfele megy,
Köszönj az embereknek, mert
Lefele is találkozol velük.*

FEKETE ÁRPÁD felügyelögondnok

Nyelvédesanyánk

„Csak a magunk beszédével és írásával való elégedetlenségből születik meg az a lázas, munkás igyekezet, amellyel az anyanyelv szellemének megismerésére és megőrzésére eljuthatunk. Az anyanyelv lehetőleg hibátlan használata így lesz egész életünkre szóló, magától értetődő követelés, kérlelhetetlen parancs számunkra...”

Szabó T. Attila

Eszünkkel gondolkodunk - nem eszeinkkel!

Hosszabb levelet írt hozzánk Rostás Dénes kolozsvári olvasónk*, és ebben régóta vitatott nyelvhelyességi kérdést tett szóvá. Úgy véli, helytelen a birtokviszonynak ez az alakja: „Az előadás *szíveinkre* rendkívüli hatást gyakorolt, *lelkeinkben* mély nyomot hagyott”. E helyett azt tartja helyesnek: „... *szívünkre* rendkívüli hatást gyakorolt, *lelkünkre* mély nyomot hagyott”. A vele vitatkozók, a fenti birtokviszonyban *szíveink*, *lelkeink* forma mellett kardoskodók, a „több birtokos, több birtok” szabályra hivatkoznak. Helyes-e? – kérdezi.

Bizony, a több birtokos, több birtok-féle okoskodásban hiba van, mint alább látni fogjuk, mert ez az okoskodás nem számol a magyar nyelv sajátos szellemével.

Milyen tartalmat kell kifejeznünk? Olyan birtokviszonyt, amelyben a birtokos is több, a birtok is több, de egyenként minden birtokosnak csak egy birtoka van. Ha több birtokosnak egyéneként csupán egy-egy birtoka van, csak egy birtoka lehet, akkor a hagyományos magyar nyelvészokás szerint – mely általános finnugor (és török)

nyelvi sajátosság is – a birtokos személyragos birtokszót egyes számban kell írunk és mondanunk. Több ilyen helyzetet sorakoztathatunk fel: „A diplomaták megjelentek az estélyen *feleségükkel* együtt: (nem: *feleségeikkel*; hacsak nincs többnejűségről szó!); „Kérjük, hogy az utasok foglalják el a *helyüket*” (nem: *helyeiket*); „Levették a *kalapjukat*” (nem: *kalapjaikat*); Arany: „Várad kövecses utcáin / Lovuk *acélkörme* csattog” (nem: *lovaik acélkörmei* csattognak). Ugyanez a helyzet az alábbi mondatokban, anélkül azonban, hogy valaki is eltévesztené: „Ebben a faluban igen színes a lányok *ruhája*”; „Jó lett a gyermekeink *bizonyítványa*”. Ezekben a mondatokban is a több birtokos (*lányok*, *gyermekeink*) mellett egyes számban áll a birtok (*ruhája*, *bizonyítványa*), noha nem egyetlen közös ruhára, nem egyetlen közös bizonyítványra gondolunk.

Kétségtelül a fenti szabállyal ellentétben találkozhatunk olvasmányaink közben olyan esetekkel, ahol mégis jelölve van a birtok többes száma. Ez azonban az indoeurópai nyelvek hatását tükrözi. A fordítás mindig is csábít az idegen nyelv sajátosságainak utánzására. Emiatt van az, hogy már a régi bibliafordításainktól kezdve mindmáig nemegyszer találkozhatunk a több birtokra utaló többes számmal. Igazat adva azonban Rostás Dénesnek, a magyar nyelv szellemének megfelelően feleségünk, férjünk van, és nem férjeink, feleségeink vannak; édesanyánk van, és nem édesanyáink; otthonunkban érezzük magunkat a legjobban, és nem otthonainkban; ruházatunk van, és nem ruházataink; életünk és nem életeink, nyelvünkkel ízleljük az ételt, és nem nyelveinkkel; fejünk, agyunk, nyakunk, orrunk, hátunk van, és nem fejeink, agyaink, nyakaink, orraink, hátaink, eszeink! Eszünkkel gondolkodunk, és nem eszeinkkel!

MURÁDIN LÁSZLÓ

*Rostás Dénes (1903–1980) kolozsvári unitárius lelkész-teológiai tanár.

„Egy szál gyertyát meggyújtok...”

Egy szál gyertyát meggyújtok...
Gyér fényénél rátok gondolok:
Jeltelen sírokban pihenő eleim, kik
Elhulltatok: énérettem, értünk!
Egy szebb holnapért...

Drága Nagymama!

Amikor elmondtam anyukának, hogy levelet fogok írni neked, megcsóválta a fejét és csak ennyit mondott: „A halottak nem tudnak olvasni”. Az olvasószemüveged tényleg itt maradt a fiókokban, de én hiszem, hogy te úgyis megérted, amit írok. Emlékszel, azt mondtad nekem, hogy írjam le mindazt, ami velünk történik és halottak napján hagyjam ott a sírodon, miután a gyertyák kialszanak.

Nagyon hiányzol, Nagymama, anyu és apu nem sokat törődik velem, és azt mondják, nekik nincs idejük, mert állandóan dolgozni kell... mindig.

A kicsi házat, ahol laktál, a temetés után lebontották és garázst építettek helyére apuék. Az ágyadat és a sok szép falvédőt mind-mind elégették, mert anyunak nincs szüksége a sok „kacatra”. Ezt ő mondta. A kanapét, a szekrényt és a kasztent eladták egy cigány bácsinak, még a vasalót is és a mozsarat.

A szövőszéket megvette egy néni a szomszéd faluból. A képes Biblia is eltűnt valahová, pedig még az én nevem is benne volt. Te írtad be akkor, amikor én megszülettem.

Én már ötödikes vagyok, és jól tanulok. Pisti hetedikes, de ő nem szeret iskolába járni. Olyan rossz, mikor jövünk haza az iskolából, legtöbbször senki se vár. A kulcs a lábtörő alatt, az étel pedig a kályha szélén s egy pár sor az asztalon. Anyu szokta írni, hogy mit kell dolgozzunk.

Emlékszel, nagymami, a kapu előtt vártál s mi versenyeztünk Pistivel, hogy ki fut oda hamarabb hozzád...

Anyuék sokat dolgoznak és veszekednek, mert soha nem elég a pénz. A tegnap apu azt mondta, hogy „bezzeg a vénasszony jó segítség lenne, ha élne”. Kértem, hogy ki az a vénasszony, erre ő azt felelte: a nagyanyád. Pedig te nem is voltál vén. Öreg voltál egy kicsit, de szép, és mindig neveltél ránk. Apu csak feszt kiabál és mérges. Csak akkor nevet, hogyha a „patron bácsi” jön hozzánk. Szabó úrnak hívják és mindketten nála dolgoznak. Nagy üzlete van, nagyobb és szebb, mint a falu boltja.

Egyszer azt mondta, tanuljak jól, mert ha megnövök, én is nála dolgozhatok, és sok pénzt ad nekem. Nekem nem kell, mert én ápolónő leszek, hogy a betegeket gyógyítsam, és szépen beszéljek velük.

Nagyapát elvitték az öregek házába. Ott jobb lesz a dolga. Ezt apu mondta. Én voltam nála, mindig sír és téged emleget, nagymama. „Legalább meghalni vigyetek haza”, azt mondta. Ilyenkor én is sírok és Pisti is, mert tudjuk, hogy nem lehet neki jó a sok idegen között.

Pisti két nagy pofont kapott aputól, mert azt találta mondani, hogy hozzuk haza Dénes tatát, legalább halottak napjára. Olyan mérges lett erre apu, hogy még a Pisti fakockáit, játékeit is el akarta égetni, amit Dénes nagyapó csinált. Szerencsére én beleraktam egy nejlonzacskóba és a málnás közé rejtettem. Ott biztosan nem találja meg apu. Pisti gyűjtögeti a pénz, egy lovat akar magának venni, olyat, amilyen a nagyapóé volt, a Csillag.

Drága Nagymami, te ott a földben mit csinálsz? Anyu azt mondta, hogy semmit, mert a halottak csak alusznak. Én téged sose láttalak aludni, mindig te ringattál el minket lefekvés előtt, Pistit, engem is...

Szomorú vagyok. Kiss Erzszi, a legjobb barátnőm azt mondta, hogy szégyen az, hogy mi gazdagok vagyunk, és Dénes tata az aggmenházban hal meg, neki nincs helye a fia házában.

Ezt Pisti mondta apunak, de kár volt, mert nadrágszíjjal erősen elverte, és azt kiabálta, hogy egy taknyos könyök ilyen ne mondjon. Egy gazda elég egy portán.

Pisti elbujdosott, csak éjjel kaptuk meg a szőlősben, a kalibában. Sírt és nem akart hazajönni. Apu nem verte meg, csak káromkodott.

A cseresznyést és a szőlőst, amit Dénes tata neki adott, apu eladta. Sok pénzt kell a padlófűtésért fizetni.

Anyu nem jön velünk a temetőbe halottak napján, csak hárman, apu, Pisti és én. Ha apu se jönne, csuda jó lenne, legalább megvárnánk, amíg a gyertyák elégnék, s ezt a levelet ott hagynám nyugodtan, s te éjjel levinnéd a sírba, és elolvasnád. Kiss Erzsike mondta, hogy a halottak a sötét-

ben is látnak.

Szomorú vagyok, mert tudom, hogy apuka rövidesen meghal, mert azt tanultuk, hogy csak az él sokat, aki tiszteli édesanyját és édesapját. Emlékszem, Nagymami, a Bibliából olvastad nekünk. De apu nem tiszteli Dénes tatát.

Én és Pisti reménykedünk, hogy hazahozza az új kocsival Dénes tatát, és együtt megyünk a temetőbe.

Ölelünk és csókolunk: Pisti, és én, Hajni.

U. i. Nagymami, Dénes tatát nem akarta hazahozni apu, mert drága a benzin és nagy a távolság... Igen... nagy... a távolság.

Világítás

születésnap
most a temetőkert

fújja - fújja

az

ünnepelet

de

olyan öreg

és

meghatott

hogy

csak néhány

lángot

tudott elfújni

a többi

tovább lobog

(Tökés Zoltán)

VARGA SÁNDOR

Akik előttünk jártak...

A továbbadott láng...

2001 augusztusában a Homoródmente szép vidékén átutazva férjemmel és kisfiammal meglátogattuk a homoródkarácsonyfalvi unitárius temetőt, ahol **Nyitrai Mózes** tiszteletes úr és hitvestársa, **Nyitrai Deák Berta** tiszteletes asszony, alusza örök álmát.

Sírhantjuk mellett állva arra gondoltam, hogy a legdrágább kincs és legszebb emlék a szeretet, amit mások szívében hagyunk magunk után.

Magyarsárosi unitárius asszony vagyok, aki a 80-as években gyakran voltam vendége a Nyitrai tiszteletes úrnek dicsőszentmártoni szerény, de annál kedvesebb otthonának.

E látogatások rendjén a tiszteletes asszony lelke megnyílt, s áradt belőle bő forrása az élet során felgyűlt élmények és emlékeknek bővizű patakja. S én ámulva és meghatódva hallgattam, hogy mily nagy szeretettel tudott beszélni a tiszteletes asszony a szülőföldről, az otthonról, a családról, a hivatásról, szeretett egyházunkról s nemzetünk történelméről, melynek alapos ismerője volt.

Merem állítani, hogy e találkozások rendjén mindig egy kis lángot kaptam tőle, aminek fénye és melege mellett ráéreztem arra, hogy szeretetet adni, és szeretetet kapni a legsodálatosabb érzés a világon.

2002. szeptember 6-7-én részt vettem az UNOSZ Oklándon rendezett évi konferenciáján, ahol sok nagy-szerű nőtársammal találkozhattam. Szintén ez alkalommal megtekinthettük a helybeli iskolánál rendezett kézimunka-kiállítását, s itt nagy öröömre felismertem Nyitrai tiszteletes asszony kezének munkáját is. Az elhangzott előadásokat és a Székely Kinga Réka homoródszentpéteri lelkésznek prédikációját hallgatva átéreztem, hogy mennyire szükséges továbbadni a szeretetnek azt a picike lángját, ami bennünk, nőkben is él.

Hálát adok a jó Istennek, hogy a konferencia befejezése után újból felkereshettem a Nyitrai házaspár sírját, s a frissen állított kopjafára ráhelyezhettem a magammal hozott virágkoszorút. A sírhant mellől azzal a megnyugtató érzéssel távoztam, hogy az idő múlásával sem halványodott bennem a tőlük kapott szeretet, amit Isten segítségével igyekezni szeretnék továbbadni gyermekemnek, szeretteimnek és azoknak, akiknek olyan nagy szükségük volna a szeretetet egyre inkább nélkülöző világban.

Emlékük legyen áldott.

LUKÁCSI-TÓTH ILDIKÓ

LŐRINCZY DÉNES (1867–1936) tordai lelkészre emlékezünk

Lőrinczy Dénes Szentábrahámon született 1867-ben. Lelkészi szolgálatát Hódmezővásárhelyen kezdte és Kököson folytatta. E két helyen 8 évig volt lelkész, mert az unitáriusok Mekkájának nevezett Torda hívta meg lelképásztornak. Városunkban 36 évet szolgált, mindenkinek nagy megbecsülésére és meglegedésére. Torda városa úgy a múltban, mint most is, igazi „Erdélyi szellemet” testesít meg.

Lőrinczy Dénes úgy szolgálta saját egyházának ügyét, hogy másoknak sem ártott. Tetteiért sohasem kellett lesütött szemmel járnia, az emberekkel való találkozást sem kerülni, mert városunk minden polgára nagyon tisztelte és szerette. Az ő idejében a Dávid Ferenc Egylet, az Ifjúsági Egylet, a nőszövetség mind csodálatosan működtek. A Dávid Ferenc Egylet dalárdájának 60 buzgó tagja volt, élükön nagyon jó hangú lelkészünkkel.

Híveit, betegeit rendszeren felkereste otthonukban, a kórházban, és ez a munkája meg is látszott a templomlátogatáson, a konfirmálásokon keresztül, és a gyerekek vallásórára való járásában. A konfirmálók száma 28-36 között volt évente. Lőrinczy Dénes lelkészsége alatt nagyon sok vallásos és jótékonyági ünnepség volt, teadélutánokat szervezett, színdarabokat adtak elő, bálakat rendeztek. A szegényeket, elesetteket mindig támogatta. Azok nevei, akik közmunkát végeztek és adományokat tettek az egyházközség javára, minden vasárnap ki voltak olvasva a templomban.

Lőrinczy Dénes 28 évig esperes is volt, ami nem kis idő egy esperes részére. Szeretettel és bölcsességgel vezette egyházkörét. Tordai lelkészsége alatt a Főtanács

Szentiváni Mihály emlékezete (1813 – 1842)

állandó tagja volt. A tanácskozásokon mindig figyelembe vették megfontolt, bölcs javaslatait. Sokszor volt ünnepi szónok és előadó.

Egyházi munkássága mellett más területeken is aktívan tevékenykedett, mint pl. ő volt a magyar pártnak a díszelnöke, évtizedeken keresztül volt a város magyar dalkörének elnöke, érdemeiért a tordai iparosegylet díszelnöki tisztségét is ő töltötte be, a Hangya Szövetkezet vezetője volt, de ezek mellett nem volt olyan kulturális vagy egyházi megmozdulás, amelyben ne vett volna részt.

Lőrinczy Dénes 44 évig fáradhatatlanul szolgálta Dávid Ferenc által megalapított egyházunkat, sokaknak példaképe volt, és talán még ma is az.

Szeretett esperesünk 69 éves korában halt meg, de eszméje, munkássága és kivívott eredményei még most is élnek.

Temetése 1936. február 7-én volt az unitárius templomból. A dalkör éneke után dr. Szathmáry Miklós lelkész mondott megható imát, és búcsúztatta el forrón szeretett családjától. A temetés délután fél három órakor kezdődött, amikor Lőrinczy István tb. esperes mondott szívből jövő imát. Egyházi beszédet Vári Albert teológiai dékán mondott. Egyházi ének során a tordai magyar dalkör gyászdalt énekelt Erdős Mihály énekvezér vezetésével. Az egyházi főhatóság nevében dr. Varga Béla főjegyző, az egyházkör nevében Gombási János köri jegyző, a lelkész kör nevében Árkosi Tamás, dr. Adorján Géza főgondnok az egyházközség nevében, özv. Velits Károlyné a nőszövetség, Kézmárki Miklós az Unitárius Leányegylet, Nagy Mózes református esperes egyháza és hívei nevében, a római katolikus egyház nevében Botár Gáspár főesperes. Városunk lakóinak nagy része az összes tordai harangok zúgása mellett kísérte utolsó útjára városa nagy halottját az ó-tordai temetőbe.

A temetőben az ó-tordai református férfikar énekével kezdődött a szertartás, amelyet Ladányi György karnagy vezetett. Ezután dr. Gáll Miklós a magyarpárt és az egész magyarság nevében vett örök búcsút az elhunyttól. Az iparosegylet nevében Farkas Imre beszélt megható érzéssel. Végül Farkas István alpolgármester a tordai magyardalkör, a magyar dalosszövetség központi vezetősége és minden tordai polgár nevében méltatta Lőrinczy Dénes esperes munkásságát. Végül a tordai magyar dalkör egy gyászdalt énekelt, és a nagyszámú gyászoló közönség könnyes szemekkel búcsúzott szeretett pásztorától. A halottat az ó-tordai díszkertbe helyezték örök nyugovóra, amelyben még két unitárius lelkész nyugszik, akik bár nem rokonai az elhunytnak, de a Lőrinczy nevet viselték.

Jelenlegi lelkészünk Kiss László. Munkamódszere és szorgalma nagyon hasonlít a volt espereséhez, a mindennapi egyházi munkája mellett kiveszi részét a közösségi tevékenységből is.

Isten éltesse minden olyan magyar embert, aki népünk előmenetelét, összetartozását és kultúráját szolgálja.

TOMPA SÁNDOR

Székelyföldi főkirálybíró fiaként született Nyárádgálfalván május 30-án. A kolozsvári Unitárius Gimnáziumban tanult, ahol meghatározta a diáktársaság irodalmi irányultságát. 1833-ban ügyvédi vizsgát tett és 1834-ben az országgyűlésen ő vezette az ifjúságot. A pozsonyi *Társalkodási Egylet* felhívására ő készítette el az ifjúság válaszát, és Kossuth Lajos példájára kéziratot országgyűlési tudósításokat szerkesztett. Emiatt feketelistára került, figyelgették és nem adtak neki útlevelet.

Ha már külföldre nem utazhatott, akkor az 1837–1838-as esztendőben szülőföldjén indult útnak, gyalogosan. Erdélyi körútjáról készített feljegyzéseinek egy része a *Nemzeti Társalkodó*ban jelent meg. Fontos adatokat közölt a helységekről, népességről, közigazgatási és kulturális szükségletekről, és pontos leírásokat készített a rossz utakról. Ezzel a munkával előfutárává vált Kőváry Lászlónak és Orbán Balásznak.

Társadalmi és kulturális munkásságában foglalkozott a Maros és az Olt hajózhatóvá tételével; a népnevelés, a posta, az erdőgazdaság és a fürdők problémáival. Néprajzi megfigyeléseket közölt a székelyek építkezéséről, öltözködésükről, tájszólásukról.

Irodalmi és publicisztikai munkássága összefonódik, és egyik sem elhanyagolható. A Brassai Sámuel által szerkesztett *Vasárnapi Újság*ban és az *Erdélyi Híradó*ban több cikke jelent meg. Általában Leányosi Kálmán, Drandt, Vidor, Vándor és Z. X. álneveken közölt. Alig kéttucat verse kimagasló értékű. Szerelmes verseiben még Kisfaludy Károly és Bajza kifejezőkészségével élt, de ezeket is valóságos élmény, mélyen átélt csalódás ihlette: boldogtalan szerelme egy gazdag földbirtokos lánya után. Népdalaiban a legszegényebbek panaszait szolgáltatta meg. Az agyagfalvi országgyűlés ideje alatt az ő és Kriza népdalaikat énekelték a székelyek. A líra mellett elbeszélésekkel is próbálkozott, amelyek közül sikerültebb a *Mindenütt rossz, de legrosszabb otthon* című. Ez az elbeszélés a provinciális nemesi világ, az udvarházi élet találó szatírája.

1840-től szerkeszti az unitárius kollégium diákjainak olvasótársasága által kiadott *Remény* című zsebkönyvet, amelyben már addig is sokat közölt. Kemény Zsigmond és Kovács Lajos társaságában 1841-től szerkesztőjévé vált a legharciasabb ellenzéki lapnak, az *Erdélyi Híradó*-nak.

Életének 29. esztendejében, néhány nappal karácsony előtt, december 22-én hirtelen és váratlanul hunyt el. Haláláról Kossuth *Pesti Hírlapja* az első oldalon emlékezett meg és Gheorghe Barițiuék az erdélyi közélet vesztéseként emlegetik a brassói *Gazeta de Transilvaniában*.

Munkái: *Összes költeményeit* kiadta és bevezetővel látta el Szabó Anna, 1930-ban. *Gyaloglat Erdélyben* című művét Hübner Ildikó adta ki és látta el bevezetővel 1986-ban.

Irodalom: Horváth János: *A magyar irodalmi népiesség Faludytól Petőfiig*. 1927, 1978; Antal Árpád: *Szentiváni Mihály*. 1958; Péter László (főszerk.): *Új magyar irodalmi lexikon*. 1994, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1958. o.; Kelemen Miklós: *Szentiváni Mihály „Gyaloglat Erdélyben”*. In: Unitárius Élet, 1986 november-december; Lászlóffy Aladár – Kántor László: *Házsongárd*. 1989, Helikon, Budapest, 149. o.

DEMETER SÁNDOR LORÁND

Emlékezünk

Október az emlékezések hónapja, kint az őszt már tarol, temető útján zörög a sárgult falevél, s a sírokon a virágok haláltusájukat vívják a természettel, eső-köd, s egyre kevesebb az éltető napsugár.

Ahogy telnek időskorunk évei, egyre többet emlékezünk a múltra, s be jó, hogy van kikre szeretettel emlékezünk. Az emlékek szívünket felmelegítik, erőt adnak az elkövetkező évek elviseléséhez, amelyek nagyon szürkék lennének emlékek nélkül.

Így emlékezem én is a drága szüleimre, kik már megpihentek egy küzdelmes, nehéz élet után a nagyenyedi temetőben. Édesapám **Árkosi Barabás Miklós** lelkész, 1902-ben született Verespatakon, kerek száz éve, sokgyermekes tanítócsalád 13-ik gyermekeként. Nehéz idők – az első világháború és menekülések, az élet nem kényeztette el, kitarásra, szilárd helytállásra, szívós munkára nevelte. Tanulmányait az Unitárius Kollégiumban Kolozsvárt végezte, majd az Unitárius Teológia elvégzése után kinevezését kéri Nagyenyedre, ahol újjászervezi a nagyenyedi unitárius gyülekezetet. Nehéz erőfeszítésekkel, s kitartó munkával felépíti a nagyenyedi unitárius templomot. Ekkor 27 éves, fiatal lelkész. 1929-ben a templomot felszentelik.

Családot alapít, öt gyermeket nevel fel, s 1940 után szörványgondozása Temesvárig terjed. Tudjuk, mit jelentett az erdélyi egyházközségeknek 1940. Aki csak tudott

elment, s a hívek száma Nagyenyeden is nagyon lecsökkent. A lelkészi család megélhetése is egyre nehezebb lett a háborús évek alatt. 1944-ben a család Isten segédelmével menekült meg a pusztulástól. Mint tízéves gyermek éltem át, s úgy bennem maradt minden pillanata azoknak a szörnyű napoknak, mintha csak ma történt volna.

Minden nehézség mellett Édesapámnak erős hite volt, ez volt megtartó ereje és menedéke. Erős hitével tartotta össze gyülekezetét, segített a rászorulókon, s gyülekezetének igaz lelkésze volt.

Háború után a megalakult Magyar Népi Szövetség titkáraként is tevékenykedett, védelmezve a magyarságot az akkori nehéz időkben Nagyenyeden és a környező falvakban.

Sokszor lett volna alkalma gazdagabb egyházközséget megpályázni, de neki szent feladata ez volt: „Én az én örshelyemen őrt állok, engem az Isten ide rendelt.” Így szolgált 46 éven át a nagyenyedi gyülekezetet, foglalkozott az ifjúsággal mint hitoktató, gyámolította az öregeket. Sok kedves teadélután szervezett, amelyeken még más felekezetű hívek is szívesen részt vettek. Felesége igazi megértő, segítő társa volt, együtt látogatták év közben a híveket, s segítettek a rászorulókon. Hívei bizalommal fordultak hozzá mindenkor tanácsért.

Nyugdíjazása után Kolozsvárra költözött. Szerény kis otthonát virágoskert és gyümölcsös vette körül, ahol, amíg egészsége volt, tevékenykedett. A téli hónapokban írogatott, utóbbiakból halála után 1999-ben Budapesten Erdélyi tájak izentek” címen verseskötet jelent meg.

Súlyos szenvedések után 86 éves korában szólította magához Teremtője, 1988. április 12-én. Özvegye 14 év után, 2002-ben követte Őt szintén ugyanabban a hónapban, ugyanazon a napon, 95 éves korában.

Áldott emléküket őrzik mindazok, akik szerették, tisztelték, s őrzi a templom, amelyet isten dicséretére épített a nagyenyedi unitárius egyházközségnek.

ÖZV. SIMON ZOLTÁNNÉ ÁRKOSI RÓZSA

Christian Schesaeus

Dávid Ferenchez

Venerando viro D. Francisco Davidis

Látva hazánk bús állapotát és annyi sebet is,
Kinek a száját nem rántja el a zokogás?
Mert ránk zúdul a bösz török áradat, lándzsahadával,
Mit féken sose tart vallásos kegyelet.
Mert mérges kútfőkből kelve, hazug papok álnok
Hitbeli kényszerrel gyötrik a jó szíveket,
Ámde kiáll a mennyei szent dogmák igazáért
Szántai, fennhangon szerte kiáltva hitét.
Amit az egyik bebizonyít, cáfolja a másik,
Isteni jóslatokat vár epekedve a föld.
Biztos el is jön a végső romlás sok jele, hogy már
Tiszta szívek mélyét mind berágyogja az Úr.
Boldog az, aki hazánk sebeit gyógyítani tudja,
És ki e gondjában szüntelen állhatatos.
S mert te a bösz török útját nem tudod ércsel elállni,
Azt teszed ésszel, amit enged a szép hivatás.

Igazi érvekkel hallgattatod el az eretnek
Száját, hogy lelket ments, ha a test elesik.
Rendre letörted a szarvát bakszagú, kerge kosoknak,
Isteni juhaidért vívod az ütközetet.
Érdemedért köszönettel idézgeti neved az egyház,
S hálás mindenelőtt bajsújtotta hazánk.
És az ajándékkal közeledve be is bizonyítom,
Hogy nem a méltatlan férfi nevéért szeretem.
Nézd inkább a verssorok írójának az arcát;
Ne a ajándékát nézd: aki adja neked!
Maga az Isten is elménk nézi, nem azt, amit adhat,
Így a parányi-dolog kedves a színe előtt.
Tartson az ég meg, mint e hanyatló föld örök ékét,
És a dühödtt Sátán fegyvereit sose féld.
Harcra Mihály arkangyal előáll küzdeni fénylő
Karddal; a nyájért ő áll őrt szüntelcnül.
Bízd csak sok-sok dolgot erre a hű vezetőre;
Védelmébe fogad. Most pedig áldjon a ég!
(1558)

(Latinból fordította Tóth István)

Nagy Ferenc

Minden szép karácsonyok

*Eljön-el az áldott este
és elfog az áhítat
- légy közel vagy messze-messze -
szítsd fel gyertyalángodat.
Lásd, az ünnep benned éled,
végre el nem hamvadott.
Hallga-halld, csengetnek érted
minden szép karácsonyok...*

*Nem maradhat senki árván:
hol van emlék - van remény,
s fagyott könnyek gyertyaszálán
lángszívet lobbant a fény.
Benne vannak kik szeretnek,
mind ki élt és élni fog.
Körülvesznek-zengedeznek
minden szép karácsonyok...*

(Segesvár, 2002 adventjén)

Szép karácsony szép zöld fája

Nyolcéves voltam, a harmadik elemibe jártam, és először léptem a közszerelés terére. A közszerelés tere az öreg templomunk volt. Úri divatot kezdtek a városunkban, karácsonyfát állítottak föl a szentélyben, az oltár mellett, s kerestek valami alkalmi kis rongyost, aki a mennyei fenyőt felköszöntse. No, szegény gyereket akkor se kellett Félegyházának Szegedtől kölcsönkérni. Futotta a kiskunoknak a maguk emberségéből is. De a bibliai példázat szerint sokan voltak a hivatalosak, kevesen a kiválaszthatók. Az egyik selypített, a másikat nagyon kamaszolták, a harmadikat csak segédlettel lehetett volna a karácsonyfa elé állítani, tudniillik olyan körültekintő személlyel, aki az orrocskáját rendben tartsa, ami azonban mégsem szokásos egy ilyen ünnepi alkalommal.

A legtöbbször meg az volt a baj, hogy az ijedségtől elállt a szavuk, ami ugyan bajszosabb ünnepi szónokokkal is megesik, de azok nem fakadnak sírva, hanem köhögéssel segítenek magukon. Utoljára bennem összpontosult a közbizalom. Elég rongyosnak találtak, sápadt kis arcom volt és fésűt nem álló vad, fekete hajam, s csengett a hangom, mint valami úrikisasszonyé.

- Aztán nem félsz majd, kisfiú? - emelte fel az állam valamelyik tanító úr.

- Nem félek én, csak a kutyaétól - mondtam önérzésetesen, s kicsit halkabbra vettem a szót -, meg a bakterektől.

Megnyugtattak, hogy ezeket nem eresztik be a templomba, s kezembe adták a köszöntőverset, amit Fehér tanító írt, Isten nyugtassa haló porában. Szép hosszú vers

volt, a két első sorát még akkor is el tudom mondani, ha majd odafönt a nagy vizsgán találkozom a tanító úrral.

*Szép karácsony szép zöld fája,
mondsza csak, honnan jövel?*

Sok ilyen sose hallott furcsa szó volt benne, mint a mondsza meg a jövel, s ezekkel rikattam meg a legjobban a Daru utcai nemzetet a próbaszaváláson. Akkor tapasztaltam először, hogy a szónok mindig akkor éri el a legnagyobb hatást, ha olyant mond, amit maga se ért meg.

Minden program szerint ment, még az idő is előírásszerűen viselte magát. Karácsony böjtje reggelén akkora jégcsapok lógtak a tetőkön, hogy a feldobott sapkával le bírtam törni a hegyüket. Azóta se szopogattam jégcsapban olyan jóízűt. Olyan rothadtszindelyamatú volt, amilyent semmiféle cukrász nem tud produkálni. Amellett a torkot is edzette, és nagy önbizalmat csepegtetett belém. Kezdő szónoknak nagyon ajánlhatom, a jégcsapszopogatástól elmúlik a lámpaláz.

Azt nem vettem észre az úton, hogy fáznék, mert szegény édesanyám rám adta a nagykendőjét, csomóra kötve hátul a derekamon. Csak azért hullott a könnyem, mert az orromat meg az államot mardosta a hideg. De hát nem szűrt szemet senkinek, télen minden rendes orr cinegét fog. A tanítóké, a tanítónőké is azt fogott, akik az iskola sarkán toporogva várakoztak rám. Egészen másért akadt meg rajtam a Honthy Berta kisasszony áldott szeme.

- Attól félek - mosolyodott el, mikor meglátott -, hogy kellene rá valami kabátot adni.

Mindenki igazat adott neki; de hát hol vegyének most egy gazdátlan kabátot? Az volt a terv, hogy az ünnep után majd Sente tanító elvisz a Sross szomszéd boltjába, és ott fölruháznak a Jézus nevében, de azt előbb meg kell szolgálni. Szerencsére az iskolaszolga ott ment el mellettünk, sietett a templomba, perzsagalléros ünneplőben. Nagyon mogorva, öreg férfiú volt, de azért most behar-matozták az égi magasok a lelkét.

- Én odaadhatnám a gyerkőcnek addig a bekecsemet - mondta egy kicsit vontatva, mintha csudálná önmagát.

- No, azt megfizeti az Isten, Károly bácsi - repkedett Berta kisasszony, s mindjárt nekifogott a jóembert kihá-mozni a bekecséből.

Jaj, kérem, én nem ezt gondoltam - hőkölt vissza ijeden az öregember -, hanem a hétköznapit. Már hozom is, kérem.

Hát nem lehet mondani, hogy nem hozta volna, mert csakugyan kihozta a hétköznapit. Azt, amiben söpreni, fűteni, lámpát pucolni szokott. Rám is adták, és bizonyosan nagyon jól állhatott, mert mindenki mosolygott rajtam, aki meglátott benne.

Csakugyan egészen eltakarta a rongyosságomat, alul csak a csizmacskám hegye látszott ki belőle, a kezem pedig egyáltalán ki sem látszott, a kezem feje a könyökéig érhetett. Arra is emlékszem, hogy nagyon finom petróleumszaga volt az első úri kabátnak, amit viseltem, egészen más, mint az otthoni petróleumé - ma is mindig érzem ezt a finom szagot, valahányszor díszmagyart látok.

A zsúfolt templomot sem felejttem el soha, ahova alig tudunk utat törni, elül az úri rendek, aztán a subás, ködmönös kiskunok, a berlinerkendős öregasszonyok; a sötét oltárokon csillogó viaszgyertyák szaga összekeveredve a karácsonyi füstökével, a mézes fokhagymáéval - olyan nagy volt minden, és én olyan kicsike!

Igen, ez Osa tanító úrnak is szöget ütött a fejébe, mikorra beviaskodtuk magunkat a szentélybe, és közölte aggodalmát Agócs főtisztelendő úrral:

- Székre kell állítani ezt a Hüvelyk Matyit, hiszen így egészen elvész!

Szólították is a harangozót, de az vállvonogatással felett a sekrestyeajtóból. Emberhalál lesz abból, ha ő megpróbálja székkal törni át ezt a tömeget!

- Föl kell tenni a köpadkára a gyereket! - mondta valaki, s már akkor föl is nyalábolt valaki, s ráállított a márványkorlátra, ami a szentélyt elválasztja a hajótól. Egyszerre mindenkinél magasabb lettem egy fejjel - ő, nem leszek én soha többet olyan nagy, mint akkor voltam a félegházi öregtemplomban!

Sokáig, nagyon sokáig álltam ott, mert meg kellett várni, amíg a polgármester úr megjön, a karácsonyi gyertyácskák meggyújtása is nehezen ment, mert Fekete harangozó sohasem próbált még ilyent életében, és olyan fohászokat morgott közben, amiket talán nem találtak illendőnek a kerubínok, és én már kezdtem álomba zsi-badni a márványpadkán. De végre minden gyertyán ki-nyílt a lángvirág, és Sente tanító úr megrántotta rajtam az úri kabátot.

- Csak bátran, Fericském!

Hát miért ne lettem volna bátor? Csengettyűzött a

szavam az emberfejek felett, mint az angyaloké a betlehe-mi mezőkön:

*Szép karácsony szép zöld fája,
mondsza csak, honnan jövel?*

Itt az instrukció szerint szétvettem két karomat, és a hosszú, lelógó kabátujjak akkorát lebbentek, mintha valóságos szárnyaim nőttek volna. Ez olyan öröm volt nekem, hogy ha kellett, ha nem, minden strófa után röppentem egyet. Ki is gesztikuláltam magam egy egész életre, de szereztem is olyan sikert a Fehér tanító úr költészetének, hogy még Mihály arkangyal is abbahagyta a szószék oldalán a sántataposást, és szalutált a lángkardjával.

- Ember vagy, Fericske - jelezte Sente tanító úr annak a pillanatnak az elérkeztét, amikor a szónokot minden elfogadható oldalról üdvözlük. - Most már lejöhetsz, add ide a kezed!

Persze csak a kabát ujját adhattam oda, amelynek felsőbb régióiban a kéz tartózkodott, de azért nem a kézzel volt a baj, hanem a lábbal. A lábak nem akartak mozdulni, mintha gyökeret vertek volna a kőben.

- Gyere hát, nem hallod?! - rántotta meg a tanító úr mosolyogva a kabátujjat.

- A nagyságos úr meg akar simogatni.

Egy nagyságos úr volt akkor az egész városban, a követ, az pedig akkor Holló Lajos volt. Felejthetetlen szép férfiarca már akkor ott mosolygott alattam. Átölelte a térdemet, és a hangja már simogatott:

- Gyere, kis pajtás, majd leveszlek.

- Nem... ereszt a lábam - motyogtam pityergőre görbült szájjal. Megijedtem, mert csakugyan úgy éreztem, mintha a lábam hozzánőtt volna a kőhöz.

- Mi a macska, nem ereszt a lábad? - nevetett Holló, s erősen magához rántott.

Az egyik lábam elszabadult, de abban a percben el is jajdítottam magamat, és pedig jó kiadósan:

- Jaj, jaj, jaj, ne bántson!

A mosolygó arc lehajolt a lábam fejéhez, és - Berta kisasszonytól hallottam később - vére hagyottan emelkedett föl.

- Szent Isten, ennek a kisgyerekeknek odafagyott a lába a kőhöz.

A másikat már óvatosan engesztelték föl, mert az még jobban összebarátkozott a márvánnyal. A vakarás kiderítette, hogy talpatlan csizmacskában léptem a közszerelés terére, s ezért nem tudtam róla többet elmozdulni. Ami jeget, havat fölszedtem útközben, az álltomban először elolvadt a meleg talpam alatt, azután megfagyott, és hozzátapadt a kőhöz.

- Sebaj, kikerül a maga foltjából - nyomogatta a lábam Sor doktor úr, ahogy ott feküdtem összeszorított szájjal a követünk ölében. Tudta a doktor úr, hogy a kenyérsütögető asszony fia vagyok, hiszen én vittem hozzájuk minden pénteken a kenyeret, azon melegen, ahogy a kemen-céből kiszedtük, és különben is ismerte a fajtámat, hiszen a szegények doktora volt a kis kopasz ember. Hanem azért azt mondta, hogy jó lenne elszalajtani Deskóért, a városi előfogatosokért.

És így ültem először életemben úri hintón, ami csak lépésben haladhatott a bőrruhás kiskunok és berlinerkendős asszonyok sokadalmában, akik eltűnődtek a temp-

lomtérén a világi dolgok változóságán. Sokan még akkor is törülgették a szemüket a meghatottságtól, és dicsérték a szép úri kitalálást. Különösen a női nemem levők; egy-két szüle azonban elégedetlen reszkette a fejét, hogy az urak már a templomból is panorámát csinálnak, és szavalatot tartanak az oltár előtt.

- A mi kisfiúnk volt az, sógorasszony - próbálta mentetni az urakat Márton sógor és a felesége, ha ismerőst láttak egy-egy tanakodó csoportban. De aztán felhagytak a népek fölvilágosításával, mert a népek hol kinevették őket, hol zavartan hümmögtek, hogy mi érthette Márton sógorékat ezen a szent napon. Majd éppen az ő gyerekeit karolják fel az urak Krisztus urunknak áldott születésén! Nagyon fehér képű volt az a fiatal, aki papolt, a szaván is érzett, hogy mandulával etetik otthon, bizonyosan valami nagy nemből való úrifü volt, ugyan úrikisasszony is lehetett, nagyon sergette-pergette magát.

Én pedig nem éreztem semmit a királyi dicsőségből, amellyel bevonultam a Daru utcába, csak azt éreztem, hogy parázs sütögeti a lehúzott talpamat, és akkor támadt először világtalan kis agyamban az a gondolat, hogy van egy téli isten is, aki más, mint az az isten, aki a nyarat mosolygja.

MÓRA FERENC

Könyvajánló

Christine Morgan:
Mészkö (Alabástromfalu). 1930-1937. Balázs Ferenc felesége az Erdélyben töltött évekről. Kiadta a Budapesti Unitárius Egyházközség, Budapest, 2002. Fordította: Kászoni József

Az Egyesült Államokban 1997-ben „Alabaster Village” címmel adták ki Christine Morgan emlékezéseit az Erdélyben töltött éveiről.

Azt már régen megszoktuk, hogy valaki Nyugatra vándorol, de azt, hogy egy fiatalasszony a „szép és gazdag” Amerikából Erdélybe jön férjhez, és itt is él, (nemcsak zöld kártyát szerez a férje letelepedéséhez), még most is csodaszámba megy, hát még a 30-as évekbeli gazdasági válság idején!

Christine egy rendkívüli, prófétikus alkatú emberrel kötötte össze az életét: Balázs Ferencel. Így vezette őt is a sorsa az aranyoszeiki Mészköre, ahol kipróbálhatta a „romantikus” erdélyi vidéki élet minden szépségét.

Balázs Ferencet nem kell bemutatni az unitárius Olvasónak, költő, író, pap, népnevelő, gazdasági élet fejlesztője, hitelszövetkezet alapítója és apostol volt egyszemélyben. Ilyen emberhez élettársul szegődni „normális” társadalmi körülmények között is nehéz fogadalom, hát még egy idegen kultúrában, idegen nyelvű és gondolkodású emberek között. Christine Fredericksen erre vállalkozott, amikor Balázs Ferencé lett. Életének erről a szakaszáról vall az Alabástrom faluban. A könyvet egy évvel halála után, 1997-ben adták ki Alabaster Village címmel az Egyesült Államokban. Emlékszem, amikor kénosi lelkészként egy Chicago-i ösztöndíj út alkalmával kezembe került a könyv: még aznap elolvastam, egyszerűen nem tudtam

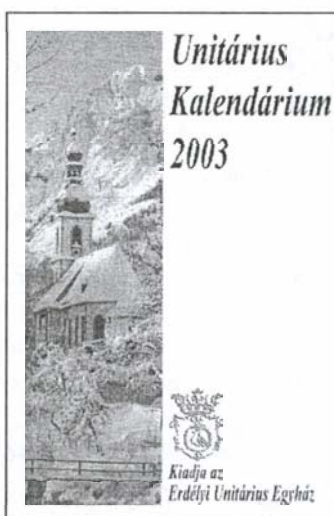
letenni. Kiderült, mások is így vannak vele. A könyv hamar elkelt, és amerikai testvéreink manapság is mércének és iránytűnek használják az erdélyi unitáriusokkal való kapcsolatukban.

Veress Zoltán az utószóban fogalmazta meg, hogy a Christine által előnkbe tartott tükör homályos ugyan, de általa mégis világosabban látunk. A körülmények változtak, de Christine megállapításai és értelmezése a mi életünkről a mai napig elgondolkozásra készítetnek. Tükrözi azt, mennyire vagyunk képesek kifejezni, elmondani igazunkat.

Igen hálás vagyok Kászoni Józsefnek, hogy csodálatos magyarsággal ültette át ezt a művet, és ez így elérhetővé vált mindannyiunk számára.

Ajánlom a könyvet mindenkinek, aki szereti a szép kivitelezésű, gondos munkával összeállított és fordított műveket. Aki pedig történelmünket személyes élményforrásként akarja tanulmányozni, szánjon rá erre a nem mindennapi történetre egy pár órát.

BARTHA MÁRIA ZSUZSÁNNA

Megjelent az Unitárius Kalendárium!

2003-as Évkönyvünk új szerkesztői felfogással, új alakban és új tartalommal, mintegy 248 oldal terjedelemben kínál vonzó, gondolat- és érzelemgazdag olvasnivalót - lírát, prózát, évfordulós megemlékezéseket, tanulmányokat, valamint imákat - az új esztendő minden hónapjára. A kötet képeinek törzsanyagát Nagy Albert festőművész centenáriumi kiállításának anyagából válogattuk. Az utolsó fejezetek gasztronómiai és szellemi ínyencségeket is kínálnak minden kedves Olvasónak, aki kíváncsi Egyházunk ezen legújabb kiadványára!

Egyházi hírek

Az **Egyházi Képviselő Tanács** szeptember 26-án, illetve november 14-én tartotta a 2002. év III. és IV. évnegyedi rendes ülését. Előbbin a nyári egyházi élet számbavétele, utóbbin a Zsinat és Főtanács munkálatainak előkészítése képezte a fő napirendi pontokat.

Október 3-án meglátogatta egyházunkat **dr. Szalay István**, a Magyar Miniszterelnöki Hivatal egyházi ügyekért felelős államtitkára. A vendég főként egyházunk szükségleteiről érdeklődött, és annak általános helyzetképéről tájékozódott, majd ígéretet tett a határon túli magyar történelmi egyházaknak nyújtott támogatás folytatására.

Az Erdélyi Magyarok Egyesülete meghívására október 4-én az egyesület budapesti székházában **dr. Gaal György** Erdély unitárius iskoláiról tartott előadást. Ugyanazon a napon a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem marosvásárhelyi évnyitóján **dr. Szabó Árpád** püspök is részt vett, este pedig vendége volt a **Mádl Ferenc** köztársasági elnök tiszteletére adott vacsorának.

A Protestáns Teológiai Intézet Unitárius Kara október 6-án tartotta évnyitó istentiszteletét, ahol a szószéki szolgálatot **dr. Szabó Árpád** püspök végezte. **Dr. Rezi Elek** dékán a kolozsvári gyülekezet előtt számba vette az intézet 31 hallgatóját, majd az induló tanév kihívásairól beszélt.

A 2002. év **III. évnegyedének lelkészi értekezleteit** egyházköreinkben rendre tartották: október 7-én Kolozsváron, október 10-én Bözödön, október 11-én Ádámoson, október 8-án Fiafalván, október 9-én Székelyderzsben és október 2-án Nagyajtán. Az értekezletek egyetlen témáját a vallásoktatás kalendarisztikus és tematikus terveinek kidolgozása képezte, **Dr. F. Ferenczi Rita** előadótanácsos vezetésével.

Október 19-én Brassóban elkezdődött a rendkívüli **egyházköri közgyűlések** sorozata, amely 21-én Kolozsváron, 22-én Székelykeresztúron, 23-án Homoródszentmártonban, 24-én Dicsőszentmártonban és 25-én Nagyernyén folytatódott. A közgyűlések tárgysorozatán az Alaptörvény módosítására tett javaslatok feletti határozat, illetve a Zsinat és a Főtanács tagjainak megválasztása szerepelt.

A **IV. évnegyedi lelkészi értekezletekre** november elején került sor, a következők szerint: 4-én Kolozsváron, 12-én Jobbágyfalván, 8-án Magyarsároson, 5-én Székelykeresztúron, 6-án Sepsiszentgyörgyön és 7-én Székelyudvarhelyen. A fő előadást **Kovács Sándor** teológiai lektor tartotta Adalék a partiumi unitárius misszió 16. századi történetéhez címmel.

A kolozsvári Unitárius Kollégium november 6-9. között szervezte meg az immár rangos minősítést kéri-melt **III. Kollégiumi Napokat**, az időzítéssel is tisztelegvén **Dávid Ferenc** egyházalapítónk emléke előtt. A menetrend gerincét képzőművészeti kiállítás, diáklap-ismertető, színelőadás, táncház, irodalmi kávéház, iskolatörténeti és műveltségi vetélkedő, gólyabál, versösszeállítás, ismeretterjesztő előadások, népdalverseny és kórusfellépés alkotta.

November 9-én az **Országos Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet** szervezte dévai emlékzarándoklaton 500 zarándok tette tiszteletét **Dávid Ferenc** emlékműve előtt. A várban tartott istentiszteleten **Bálint Róbert** petrosényi lelkész végzett szolgálatot, utána a sepsiszentgyörgyi ifjúsági egylet várjátékot adott elő. A záró mozzanatot **Kossuth-emlékműsor** képezte a református templomban.

Az **Unitárius Egyház Zsinata és Főtanácsa** november 29-30-án az aranyosszéki Kövenden ülésezett. A legfőbb törvényhozó, illetve kormányzó testületek elfogadták az Egyházi Alaptörvény módosításait, megtartották a főhatósági választásokat, majd felszentelték az elmúlt zsinati ülés óta lelkészi oklevelet szerzetteket. Bővebb tudósításunk lapunk belső oldalain olvasható.

December 13-14-én Budapesten szervezték meg a határon túli magyar oktatás állapotát számba vevő **I. Apáczai Konferenciát**, amelyen **dr. Szabó Árpád** püspök a felekezeti középiskolai oktatásról előadást tartott, **Győrő Dávid** előadótanácsos pedig a bentlakások helyzetét taglaló munkacsoportban vázolta fel egyházunk tapasztalatait.

December 21-én indult be a Kolozsvárt és környékét lefedő **Agnus Rádió** sugárzása. A rádió a történelmi magyar egyházak szolgálatában a vallásos közösségek szükségét kívánja kezelni, ugyanakkor közel akar kerülni azokhoz is, akik egyházaiktól távol vannak. A rádió adásait minden reggel 3 és 8, illetve délután 12 és 15 óra között sugározza a 88,3 FM hullámhosszon.

*Minden kedves olvasónknak Istentől áldott
Karácsonyi Ünnepeket és Boldog Új Esztendőt kívánunk!*

UNITÁRIUS KÖZLÖNY. A Keresztény Magvető melléklete. ISSN 1220-8418

Szerkesztő bizottság: **dr. Rezi Elek** főszerkesztő, **Kovács István** szerkesztő. Munkatársak: **Kovács Sándor**, **Czire Szabolcs**, **Győrő Dávid**.

Olvasószerkesztő: **Kürti Miklós**. Szedés: **Rezi Éva**. Kivitelezés: **Krizsa János**. Készült az UNITÁRIUS EGYHÁZ Nyomdájában.

Lapzárta minden második hónap 10-e. Címünk: 3400 Cluj, B-dul 21 Decembrie nr. 9. Tel/fax: (064) 193236, 195927.

E-mail: rezielek@proteo.cj.edu.ro; kovacsistvan@unitarian.dntcj.ro; krizajan@unitarian.dntcj.ro